

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

POWIATOWE CENTRUM POMOCY RODZINIE
ul. Świętokrzyska 2a
09-200 Sierpc

tel./fax 24 275 76 60
tel. 24 275-41-88
e-mail: pcpr.sierpc@wp.eu

www.pcprsierpc.bip.org.pl
www.pcprsierpc.pl

ABC OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ

SPIS TREŚCI

A) Zagadnienia z zakresu rehabilitacji społecznej	5
I. Turnusy rehabilitacyjne	5
II. Dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	9
III. Likwidacja barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych	12
IV. Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny	14
V. Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Sierpcu	16
VI. Ulgi i uprawnienia przysługujące osobom niepełnosprawnym	20
a. Legitymacja osoby niepełnosprawnej	20
b. Ulgi podatkowe	20
c. Prawa wyborców niepełnosprawnych	23
d. Pomoc stypendialna	24
e. Ułatwienia w dostępie do muzeów i bibliotek	25
f. Poczta, radio, telewizja i telekomunikacja	25
g. Zwolnienie od podatku od czynności cywilnoprawnych	28
h. Ulgowa opłata paszportowa	28
i. Ulga przy opłacie za wymianę dowodu osobistego	29
j. Uprawnienia osoby niepełnosprawnej korzystającej z psa asystującego	29
k. Karta parkingowa	30
l. Ulgi PKS PKP	31
B) Zagadnienia z zakresu rehabilitacji zawodowej	32
I. Osoba niepełnosprawna a pracodawca	32
II. Dofinansowania do wynagrodzeń zatrudnionych osób niepełnosprawnych	34
III. Dotacja na rozpoczęcie działalności gospodarczej dla osób z niepełnosprawnością	35

A) ZAGADNIENIA Z ZAKRESU REHABILITACJI SPOŁECZNEJ

I. TURNUSY REHABILITACYJNE

Uczestnictwo w turnusie rehabilitacyjnym należy – wg ustawy o rehabilitacji – do podstawowych form aktywności wspomagającej proces rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych. Dofinansowanie (ze środków PFRON) uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym osoby niepełnosprawnej oraz – ewentualnie – jej opiekuna, udzielane jest przez powiatowe centrum pomocy rodzinie (PCPR), właściwe dla miejsca zamieszkania tej osoby. Czas trwania turnusów wynosi co najmniej 14 dni. Turnusy organizuje się wyłącznie na terenie kraju, w grupach zorganizowanych liczących nie mniej niż 20 uczestników, w formie:

- 1) stacjonarnej;
- 2) niestacjonarnej.

Program turnusu określa:

- 1) rodzaj i cele turnusu oraz formy rehabilitacji odpowiednie do rodzajów schorzeń osób niepełnosprawnych;
- 2) rodzaje zajęć kulturalno-oświatowych i sportowo-rekreacyjnych oraz innych zajęć wynikających ze specjalistycznego rodzaju turnusu, z uwzględnieniem zajęć indywidualnych i grupowych;
- 3) kadrę odpowiedzialną za realizację programu turnusu.

Organizator turnusów jest obowiązany do:

- 1) zabezpieczenia turnusu od strony organizacyjnej, technicznej i kadrowej w sposób gwarantujący osobom niepełnosprawnym bezpieczne warunki uczestnictwa w turnusie;
- 2) opracowania i realizacji programu turnusu;
- 3) udostępniania właściwemu ze względu na miejsce prowadzenia działalności powiatowego centrum pomocy rodzinie informacji zawierających:
 - a) nazwy ośrodka i miejscowości, w której będą odbywały się turnusy,
 - b) daty rozpoczęcia i zakończenia turnusów,
 - c) warunki pobytu w ośrodku, w którym organizuje się turnusy,
 - d) program turnusu,
 - e) koszt uczestnictwa w turnusie;
- 4) przesłania do właściwego powiatowego centrum pomocy rodzinie informacji o przebiegu turnusu w terminie 21 dni od dnia zakończenia turnusu, sporządzonej odrębnie dla każdego uczestnika korzystającego z dofinansowania ze środków Funduszu;
- 5) przechowywania dokumentów dotyczących przebiegu turnusu przez okres 3 lat.

Warunki ubiegania się o dofinansowanie do turnusu rehabilitacyjnego.

Osoba niepełnosprawna może ubiegać się o dofinansowanie pod warunkiem, że:

- 1) lekarz prowadzący wypełni odpowiedni wniosek,
- 2) w roku, w którym ubiega się o dofinansowanie nie korzystała z dofinansowania ze środków PFRON na ten cel,
- 3) wybierze ośrodek, który posiada wpis do specjalnego rejestru ośrodków, prowadzonego przez wojewodę, albo poza takim ośrodkiem, w przypadku, gdy turnus jest organizowany w formie niestacjonarnej,
- 4) wybierze organizatora turnusu, który posiada również odpowiedni wpis do rejestru,
- 5) będzie uczestniczyła w zajęciach przewidzianych programem turnusu,
- 6) nie będzie na turnusie pełniła funkcji członka kadry, ani nie będzie opiekunem innego uczestnika tego turnusu,
- 7) spełni kryterium dochodowe,
- 8) w przypadku turnusu, którego program przewiduje także zabiegi fizjoterapeutyczne, przedstawi podczas pierwszego badania zaświadczenie lekarskie o aktualnym stanie zdrowia, w szczególności o chorobie zasadniczej, uczuleniach i przyjmowanych lekach.

Osobie niepełnosprawnej ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności albo posiadającej orzeczenie równoważne oraz osobie niepełnosprawnej w wieku do 16 lat może być przyznane dofinansowanie **pobytu opiekuna**, pod warunkiem, że:

- 1) lekarz wypisując wniosek uzasadni konieczności pobytu opiekuna;
- 2) opiekun:
 - a) nie będzie pełnił funkcji członka kadry na tym turnusie,
 - b) nie jest osobą niepełnosprawną wymagającą opieki innej osoby,
 - c) ukończył 18 lat lub
 - d) ukończył 16 lat i jest wspólnie zamieszkującym członkiem rodziny osoby niepełnosprawnej.

Osoba niepełnosprawna może ubiegać się o dofinansowanie ze środków PFRON uczestnictwa w turnusie, jeżeli **przeciętny miesięczny dochód**, w rozumieniu przepisów o świadczeniach rodzinnych, podzielony przez liczbę osób we wspólnym gospodarstwie domowym, obliczony za kwartał poprzedzający miesiąc złożenia wniosku,

nie przekracza kwoty:

- 1) 50% przeciętnego wynagrodzenia na osobę we wspólnym gospodarstwie domowym,
- 2) 65% przeciętnego wynagrodzenia w przypadku osoby samotnej. W przypadku przekroczenia tych kwot, kwotę dofinansowania pomniejsza się o kwotę, o którą dochód ten został przekroczony. Z wyjątkiem, kiedy osoba niepełnosprawna znajdzie się w trudnej sytuacji materialnej lub losowej, dofinansowanie uczestnictwa w turnusie tej osoby lub dofinansowanie uczestnictwa jej opiekuna może zostać przyznane bez pomniejszania kwoty dofinansowania pomimo przekroczenia ww. kwoty dochodu.

Z turnusów rehabilitacyjnych mogą korzystać osoby niepełnosprawne, które posiadają ważne orzeczenie:

- 1) o zaliczeniu – przez organy orzekające – do jednego z trzech stopni niepełnosprawności lub
- 2) o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy na podstawie odrębnych przepisów lub
- 3) o niepełnosprawności, wydane przed ukończeniem 16 roku życia lub
- 4) orzeczenie równoważne lub
- 5) o stałej albo długotrwałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym.

Wniosek o dofinansowanie w PCPR – właściwym dla miejsca zamieszkania osoby niepełnosprawnej – składa się osobiście lub za pośrednictwem opiekuna albo organizatora turnusów rehabilitacyjnych.

Bezdomna osoba niepełnosprawna, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej, składa wniosek o dofinansowanie w PCPR, właściwym dla miejsca pobytu.

Osoba niepełnosprawna pozostająca pod opieką składa wniosek o dofinansowanie w centrum pomocy właściwym dla miejsca pobytu.

Do wniosku należy dołączyć:

- 1) kopię orzeczeń, o których mowa powyżej,
- 2) wniosek lekarza, pod którego opieką znajduje się osoba niepełnosprawna, o skierowanie na turnus rehabilitacyjny.

PCPR w terminie 10 dni od dnia złożenia wniosku informuje wnioskodawcę o ewentualnych uchybieniach, które powinny być usunięte w terminie 30 dni od dnia otrzymania od PCPR informacji na ten temat. Nieusunięcie ich w wyznaczonym terminie powoduje pozostawienie wniosku bez rozpatrzenia.

Wysokość dofinansowania wynosi:

- 1) **27% przeciętnego wynagrodzenia** – dla osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności, osoby niepełnosprawnej w wieku do 16. roku życia,
- 2) **25% przeciętnego wynagrodzenia** – dla osoby z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności;
- 3) **23% przeciętnego wynagrodzenia** – dla osoby z lekkim stopniem niepełnosprawności;
- 4) **18% przeciętnego wynagrodzenia** – dla opiekuna osoby niepełnosprawnej;
- 5) **18% przeciętnego wynagrodzenia** – dla osoby niepełnosprawnej zatrudnionej w zakładzie pracy chronionej, niezależnie od posiadanego stopnia niepełnosprawności.

W przypadku uzasadnionym szczególnie trudną sytuacją życiową osoby niepełnosprawnej dofinansowanie dla tej osoby lub dofinansowanie pobytu jej opiekuna na turnusie rehabilitacyjnym może zostać podwyższone do wysokości 35% przeciętnego wynagrodzenia. Podwyższenie dofinansowania pobytu opiekuna

może nastąpić, jeżeli opiekun pozostaje we wspólnym gospodarstwie domowym z osobą niepełnosprawną lub osoba ta ponosi koszty uczestnictwa opiekuna w turnusie.

W przypadku znacznego niedoboru środków PFRON w danym roku w stosunku do istniejących potrzeb w tym zakresie, PCPR może obniżyć wysokość dofinansowania, nie więcej jednak niż o 20% kwot, o których mowa powyżej, albo przyjąć zasadę przyznawania dofinansowania tej samej dorosłej osobie niepełnosprawnej raz na dwa lata.

Osoba niepełnosprawna, w terminie 30 dni od otrzymania powiadomienia o przyznaniu dofinansowania, nie później jednak niż na 21 dni przed dniem rozpoczęcia turnusu, przekazuje do PCPR **informację o wyborze turnusu**.

PCPR po otrzymaniu informacji o wyborze turnusu w terminie 7 dni sprawdza:

- 1) czy wybrany przez osobę niepełnosprawną ośrodek i organizator posiadają odpowiednio wpis do rejestru ośrodków i organizatorów, obejmujący okres trwania turnusu;
- 2) czy ośrodek, w którym odbędzie się turnus, jest uprawniony do przyjmowania osób niepełnosprawnych z określonymi w orzeczeniu lub we wniosku lekarskim dysfunkcjami lub schorzeniami;
- 3) czy organizator jest uprawniony do organizowania turnusu wybranego przez osobę niepełnosprawną z określonymi w orzeczeniu lub we wniosku lekarskim dysfunkcjami lub schorzeniami.

W przypadku niespełnienia któregokolwiek z tych warunków PCPR w terminie 7 dni informuje osobę niepełnosprawną o konieczności dokonania wyboru innego ośrodka lub organizatora turnusu rehabilitacyjnego, pod rygorem nieprzekazania przyznanego dofinansowania.

Ważne informacje!

- **Pierwszeństwo** w uzyskaniu dofinansowania mają osoby niepełnosprawne, które posiadają orzeczenia o zaliczeniu do znacznego i umiarkowanego stopnia niepełnosprawności albo równoważne, osoby niepełnosprawne w wieku do 16 lat.
- Przy rozpatrywaniu wniosku o dofinansowanie **bierze się pod uwagę stopień i rodzaj niepełnosprawności** wnioskodawcy oraz wpływ niepełnosprawności na możliwość realizacji przez wnioskodawcę kontaktów społecznych w codziennym funkcjonowaniu, a także uwzględnia się na korzyść wnioskodawcy fakt niekorzystania z dofinansowania w roku poprzednim.
- Dofinansowanie można otrzymać **tylko raz w roku kalendarzowym**.
- Kwota dofinansowania **nie może być wyższa od faktycznego kosztu** uczestnictwa w turnusie osoby niepełnosprawnej lub pobytu jej opiekuna.

- Dofinansowanie uczestnictwa osoby niepełnosprawnej w turnusie rehabilitacyjnym może być wykorzystane **jedynie przez osobę, której zostało przyznane.**

Aktualne informacje o ośrodkach i organizatorach turnusów rehabilitacyjnych, posiadających wpisy do rejestrów wojewody dostępne są pod adresem elektronicznym:

www.ebon.mpips.gov.pl

Na tej stronie znajduje się centralna baza danych, utworzona z 16 wojewódzkich rejestrów ośrodków i 16 wojewódzkich rejestrów organizatorów. Zawiera ona aktualizowane przez wojewodów informacje o ośrodkach i organizatorach, posiadających wpis do odpowiedniego rejestru wojewody.

Na stronie umożliwiono wyszukiwanie ośrodków i organizatorów według zadanych kryteriów (np. rodzaju turnusu, rodzaju dysfunkcji, adresu). Wyszukane pozycje można następnie wydrukować wraz z danymi kontaktowymi.

II. DOFINANSOWANIE ZAOPATRZENIA W PRZEDMIOTY ORTOPEDYCZNE I ŚRODKI POMOCNICZE

Przedmioty ortopedyczne to sprzęty niezbędne osobie niepełnosprawnej w przypadku trwałej niepełnosprawności, w okresie choroby lub usprawnienia leczniczego (są nimi np.: protezy, kule, wózki i inne).

Środki pomocnicze to takie środki, które ułatwiają w znacznym stopniu, bądź umożliwiają, funkcjonowanie osoby niepełnosprawnej w środowisku społecznym (są nimi np.: pomoce optyczne dla niedowidzących, aparaty słuchowe, cewniki, pieluchomajtki, itp.).

O zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze mogą się ubiegać osoby ubezpieczone (w tym niepełnosprawne), w zależności od potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia niepełnosprawności. W przypadku chorych/niepełnosprawnych dzieci – o dofinansowanie zakupu przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych występują rodzice lub opiekunowie prawni.

Przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze **przysługują bezpłatnie lub częściowo odpłatnie** (w zależności od rodzaju przedmiotu). Ich okres użytkowania jest różny – w zależności od konkretnego sprzętu. Specyfikacja limitów cenowych, udziału własnego oraz okresów użytkowania zamieszczona jest w tabelach stanowiących załączniki do *Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29 sierpnia*

2009 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu zaopatrzenia w wyroby medyczne będące przedmiotami ortopedycznymi oraz środki pomocnicze.

Jeżeli cena przedmiotu ortopedycznego lub środka pomocniczego jest niższa niż limit określony w rozporządzeniu w sprawie limitu cen dla wyrobów medycznych, NFZ finansuje cenę przedmiotu ortopedycznego lub środka pomocniczego do wysokości jego ceny, z zachowaniem udziału własnego świadczeniobiorcy określonego w rozporządzeniu w sprawie świadczeń gwarantowanych.

Jeżeli cena przedmiotu ortopedycznego lub środka pomocniczego jest wyższa niż limit określony w rozporządzeniu w sprawie limitu cen dla wyrobów medycznych, NFZ finansuje cenę przedmiotu ortopedycznego lub środka pomocniczego do wysokości limitu, z zachowaniem udziału własnego świadczeniobiorcy określonego w rozporządzeniu w sprawie świadczeń gwarantowanych.

U dzieci i młodzieży do 18 roku życia sprzęt ortopedyczny może być wymieniany częściej, jeżeli to wynika ze zmian fizycznych, czy z powodu przebytych zabiegów chirurgicznych bądź rehabilitacyjnych.

Szczegółowe informacje zamieszczone zostały na stronie: www.nfz.gov.pl.

Środki pomocnicze przysługujące comiesięcznie w ramach karty zaopatrzenia podlegają rękojmi zgodnie z przepisami Kodeksu cywilnego.

Potwierdzone i zaakceptowane – przez właściwy dla miejsca zameldowania ubezpieczonego oddział NFZ – **zlecenie** podlega realizacji w dowolnie wybranej przez osobę niepełnosprawną placówce (firma, sklep), która zajmuje się zaopatrzeniem w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze. Trzeba jednak pamiętać, że placówka taka musi mieć podpisany kontrakt z NFZ. O wykaz takich placówek należy pytać w oddziale wojewódzkim NFZ.

Może się zdarzyć brak środków finansowych na pełne pokrycie potrzeb w zakresie zaopatrzenia świadczeniobiorców w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, wówczas Oddział NFZ tworzy – w kolejności zgłoszenia – listy świadczeniobiorców oczekujących na potwierdzenie i realizację zleceń.

Procedura ubiegania się o zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze z NFZ

Podstawą uzyskania refundowanego przedmiotu ortopedycznego lub środka pomocniczego jest wystawione prawidłowo zlecenie przez lekarza. Lekarz wystawiający zlecenie musi mieć podpisaną umowę z NFZ o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej lub pracować w jednostce posiadającej taką umowę i spełniać wymogi związane z kwalifikacjami niezbędnymi do wystawiania zleceń.

Zlecenie na zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne lub środki pomocnicze – przed przyjęciem przez świadczeniodawcę do realizacji – musi być **potwierdzone przez Oddział Wojewódzki NFZ**, właściwy ze względu na miejsce zameldowania świadczeniobiorcy.

Zlecenie wystawione w sposób nieprawidłowy Oddział NFZ zwraca świadczeniobiorcy bez potwierdzenia podając jednocześnie przyczynę odmowy potwierdzenia zlecenia.

Podstawą uzyskania refundowanego środka pomocniczego przysługującego comiesięcznie jest zlecenie wystawione przez lekarza oraz ważna karta zaopatrzenia comiesięcznego wystawiana przez Oddział NFZ. Karta zaopatrzenia comiesięcznego wystawiana jest maksymalnie na okres 12 miesięcy na podstawie pierwszego zlecenia na dany środek pomocniczy przysługujący comiesięcznie lub na okres określony w dokumencie potwierdzającym uprawnienia do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Zlecenie na przedmioty ortopedyczne **traci ważność po upływie 90 dni** od daty wystawienia.

Zlecenie na środki pomocnicze przysługujące comiesięcznie **traci ważność po upływie 30 dni** od daty jego wystawienia.

Dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze – powiatowe centrum pomocy rodzinie (środki finansowe PFRON)

Osoby niepełnosprawne, które otrzymują zlecenie od lekarza ubezpieczenia zdrowotnego na określony przedmiot ortopedyczny (taki jak: wózek ręczny, kule, proteza, itp.) lub środek pomocniczy (np. aparat słuchowy, pieluchomajtki, itp., a cena ich jest wyższa od limitu określonego przez Narodowy Fundusz Zdrowia, mogą zwrócić się o dofinansowanie do właściwego dla ich miejsca zamieszkania powiatowego centrum pomocy rodzinie

Podstawowymi warunkami uzyskania dofinansowania są:

- » posiadanie odpowiedniego dokumentu potwierdzającego niepełnosprawność,
- » spełnienie kryterium dochodowego.

Kryterium dochodowe

O dofinansowanie mogą ubiegać się osoby, jeżeli przeciętny miesięczny dochód, w rozumieniu przepisów o świadczeniach rodzinnych, podzielony przez liczbę osób we wspólnym gospodarstwie domowym, obliczony za kwartał poprzedzający miesiąc złożenia wniosku, nie przekracza kwoty:

- » 50% przeciętnego wynagrodzenia, na osobę we wspólnym gospodarstwie domowym,
- » 65% przeciętnego wynagrodzenia w przypadku osoby samotnej.

Wysokość dofinansowania:

- » do 100% udziału własnego osoby niepełnosprawnej w limicie ceny ustalonym na podstawie odrębnych przepisów, jeżeli taki udział jest wymagany,
- » do 150% sumy kwoty limitu wyznaczonego przez NFZ oraz wymaganego udziału własnego osoby niepełnosprawnej w zakupie tych przedmiotów i środków, jeżeli cena zakupu jest wyższa niż ustalony limit.

Wniosek o dofinansowanie składany w pcpwr powinien zawierać:

Imię, nazwisko, adres zamieszkania, numer PESEL i numer NIP w przypadku ich nadania, przedmiot dofinansowania, oświadczenie o wysokości dochodów i liczbie osób pozostających we wspólnym gospodarstwie domowym.

Do wniosku należy dołączyć:

- 1) kopię orzeczenia potwierdzającego niepełnosprawność,
- 2) fakturę określającą cenę nabycia z wyodrębnioną kwotą opłacaną w ramach ubezpieczenia zdrowotnego oraz kwotą udziału własnego lub inny dokument potwierdzający zakup, wraz z potwierdzoną za zgodność, przez świadczeniodawcę realizującego zlecenie, kopią zrealizowanego zlecenia na zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze,
- 3) kopię zlecenia na zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze wraz z ofertą określającą cenę nabycia z wyodrębnioną kwotą opłacaną w ramach ubezpieczenia zdrowotnego i kwotą udziału własnego oraz termin realizacji zlecenia od momentu przyjęcia go do realizacji.

Ważne informacje!

III. LIKWIDACJA BARIER ARCHITEKTONICZNYCH, W KOMUNIKOWANIU SIĘ I TECHNICZNYCH

Przepisy rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie określenia rodzajów zadań Powiatu, które mogą być finansowane ze środków PFRON nie definiują zakresu żadnej z barier.

Interpretacja Biura Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych określa:

- bariery architektoniczne to wszelkie utrudnienie występujące w budynku i w jego najbliższej okolicy, które ze względu na rozwiązania techniczne, konstrukcyjne lub warunki użytkowania uniemożliwiają lub utrudniają swobodę ruchu osobom niepełnosprawnym;
- bariery techniczne to przeszkody wynikające z braku zastosowania lub niedostosowania, odpowiednich do rodzaj niepełnosprawności, przedmiotów lub urządzeń. Likwidacja tej bariery powinna powodować sprawniejsze działanie osoby niepełnosprawnej w społeczeństwie i umożliwić wydajniejsze jej funkcjonowanie;
- bariery w komunikowaniu się to ograniczenia uniemożliwiające lub utrudniające osobie niepełnosprawnej swobodne porozumiewanie się i/lub przekazywanie informacji.

Realizacja powyższych zadań ma na celu umożliwienie lub w znacznym stopniu ułatwienie osobie niepełnosprawnej wykonywanie podstawowych, codziennych czynności lub kontaktów z otoczeniem.

Podmioty uprawnione do wnioskowania o dofinansowanie:

- 1) na likwidację barier architektonicznych – osoby niepełnosprawne, które mają trudności w poruszaniu się, jeżeli są właścicielami nieruchomości lub użytkownikami wieczystymi nieruchomości albo posiadają zgodę właściciela lokalu lub budynku mieszkalnego, w którym stale zamieszkują,
- 2) na likwidację barier w komunikowaniu się i technicznych – osoby niepełnosprawne, jeżeli jest to uzasadnione potrzebami wynikającymi z niepełnosprawności.

Pisemny wniosek o dofinansowanie likwidacji wyżej wymienionych barier osoba niepełnosprawna składa w powiatowym centrum pomocy rodzinie, właściwym dla jej miejsca zamieszkania.

Do wniosku należy dołączyć kopię orzeczenia lub kopię wypisu z treści orzeczenia, potwierdzającego niepełnosprawność.

Ważne informacje!

- **PCPR nie zwraca kosztów** poniesionych w związku z pracami wykonanymi przed przyznaniem środków finansowych i zawarciem umowy o dofinansowanie.
- **Wysokość dofinansowania wynosi do 80% kosztów** przedsięwzięcia, nie więcej jednak niż do wysokości piętnastokrotnego przeciętnego wynagrodzenia. Pozostałe 20% pokrywa wnioskodawca.
- Osoba niepełnosprawna, która ma trudności z poruszaniem się, może wystąpić o pomoc w likwidacji barier architektonicznych utrudniających jej dostęp do budynku, w którym mieszka (np.: budowy podjazdu).
- Dofinansowanie ze środków Funduszu **nie przysługuje**, jeżeli podmiot ubiegający się o dofinansowanie ma zaległości wobec Funduszu lub podmiot ten był, w ciągu trzech lat przed złożeniem wniosku, stroną umowy rozwiązanej z przyczyn leżących po stronie tego podmiotu.
- Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych przysługuje **oddzielnie na każdy rodzaj zadania**.
- Jeżeli przedmiotem dofinansowania jest np.: budowa podjazdu do budynku mieszkalnego lub dobudowa windy, w zależności od **kwestii własności budynku** lub ziemi, należy dopełnić następujących formalności:
 - wystąpić do wydziału architektury urzędu dzielnicowego o wydanie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu (w celu sprawdzenia, że planowana budowa podjazdu jest zgodna z przeznaczeniem),

- przedstawić zgodę właściciela gruntu na budowę podjazdu, gdy właścicielem jest gmina, należy uzyskać dzierżawę tego terenu,
- po uzyskaniu pozytywnej decyzji, należy w tym samym urzędzie złożyć projekt architektoniczno-budowlany podjazdu,
- uzyskać pozwolenie na budowę.

IV. DOFINANSOWANIE ZAOPATRZENIA W SPRZĘT REHABILITACYJNY

O dofinansowanie mogą ubiegać się:

- 1) osoby niepełnosprawne stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności, jeżeli:
 - a) przeciętny miesięczny dochód, w rozumieniu przepisów o świadczeniach rodzinnych, podzielony przez liczbę osób we wspólnym gospodarstwie domowym, obliczony za kwartał poprzedzający miesiąc złożenia wniosku, nie przekracza kwoty:
 - 50% przeciętnego wynagrodzenia na osobę we wspólnym gospodarstwie domowym,
 - 65% przeciętnego wynagrodzenia w przypadku osoby samotnej,
 - b) zachodzi potrzeba prowadzenia rehabilitacji w warunkach domowych przy użyciu tego sprzętu,
- 2) osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, osoby prawne i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej – raz w roku, jeżeli prowadzą działalność związaną z rehabilitacją osób niepełnosprawnych przez okres co najmniej dwóch lat przed dniem złożenia wniosku oraz udokumentują posiadanie środków własnych lub pozyskanych z innych źródeł na sfinansowanie przedsięwzięcia w wysokości nieobjętej dofinansowaniem ze środków Funduszu.

Dofinansowanie zadań ze środków Funduszu następuje **na pisemny wniosek** złożony odpowiednio do powiatowego centrum pomocy rodzinie właściwego dla:

- 1) miejsca zamieszkania – w przypadku osoby niepełnosprawnej,
- 2) siedziby albo miejsca prowadzenia działalności – w przypadku osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą, osoby prawnej i jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej.

Wniosek osoby niepełnosprawnej o dofinansowanie ze środków Funduszu zakupu sprzętu rehabilitacyjnego powinien zawierać:

- 1) imię, nazwisko, adres zamieszkania,
- 2) numer PESEL i numer NIP w przypadku ich nadania,
- 3) przedmiot dofinansowania,

- 4) oświadczenie o wysokości dochodów i liczbie osób pozostających we wspólnym gospodarstwie domowym,
- 5) nazwę banku i numer rachunku bankowego,
- 6) miejsce realizacji zadania i cel dofinansowania,
- 7) przewidywany koszt realizacji zadania,
- 8) informację o kwotach przyznanych wcześniej środków Funduszu z określeniem numeru zawartej umowy, celu i daty przyznania dofinansowania oraz stanu rozliczenia,
- 9) wysokość kwoty wnioskowanego dofinansowania ze środków Funduszu.

Do wniosku należy dołączyć kopię orzeczenia lub kopię wypisu z treści orzeczenia, potwierdzającego niepełnosprawność. Wymagane jest dodatkowo zaświadczenie lekarza prowadzącego, o potrzebie zaopatrzenia osoby niepełnosprawnej w określony sprzęt rehabilitacyjny.

Wniosek osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą, osoby prawnej i jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej o dofinansowanie ze środków Funduszu powinien zawierać:

- 1) nazwę podmiotu, siedzibę i adres,
- 2) numer NIP oraz numer REGON,
- 3) status prawny i podstawę działania,
- 4) dane osoby upoważnionej do reprezentowania wnioskodawcy w sprawie,
- 5) dokumenty świadczące o prowadzeniu działalności na rzecz osób niepełnosprawnych lub działalności związanej z rehabilitacją osób niepełnosprawnych,
- 6) przewidywane efekty realizacji zadania dla osób niepełnosprawnych,
- 7) przedmiot dofinansowania,
- 8) nazwę banku i numer rachunku bankowego,
- 9) miejsce realizacji zadania i cel dofinansowania,
- 10) przewidywany koszt realizacji zadania,
- 11) termin rozpoczęcia i przewidywany czas realizacji zadania,
- 12) informację o ogólnej wartości nakładów dotychczas poniesionych przez wnioskodawcę na realizację zadania do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, w którym składany jest wniosek wraz z podaniem dotychczasowych źródeł finansowania,
- 13) udokumentowaną informację o innych źródłach finansowania zadania,
- 14) informację o kwotach przyznanych wcześniej środków Funduszu z określeniem numeru zawartej umowy, celu i daty przyznania dofinansowania oraz stanu rozliczenia,
- 15) wysokość kwoty wnioskowanego dofinansowania ze środków Funduszu,

Ważne informacje!

- Dofinansowanie nie może obejmować kosztów realizacji zadania poniesionych przed przyznaniem środków finansowych i zawarciem stosownej umowy.

- Podstawę dofinansowania zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny ze środków Funduszu stanowi umowa zawarta przez Kierownika PCPR z osobą niepełnosprawną lub jej przedstawicielem ustawowym.
- Właściwa jednostka organizacyjna samorządu terytorialnego w terminie 10 dni od dnia złożenia wniosku informuje podmiot, który złożył wniosek o występujących we wniosku uchybieniach. Uchybienia te powinny zostać usunięte w terminie 30 dni. Nieusunięcie ich w wyznaczonym terminie spowoduje pozostawienie wniosku bez rozpatrzenia.
- **Wysokość dofinansowania** zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny **wynosi do 60%** kosztów tego sprzętu, nie więcej jednak niż do wysokości pięciokrotnego przeciętnego wynagrodzenia.
- Dofinansowanie nie przysługuje, jeżeli podmiot ubiegający się o dofinansowanie ma zaległości wobec Funduszu lub podmiot ten był, w ciągu trzech lat przed złożeniem wniosku, stroną umowy o dofinansowanie, rozwiązanej z przyczyn leżących po stronie tego podmiotu.

V. POWIATOWY ZESPÓŁ DO SPRAW ORZEKANIA O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI W SIERPCU

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności orzeka o niepełnosprawności do celów pozarentowych. Orzeczenie wydane przez zespół ds. orzekania o niepełnosprawności, pozwala korzystać z ulgi uprawnień. Zespół orzeka o niepełnosprawności (osób do 16-go roku życia) lub o stopniu niepełnosprawności (osób, które ukończyły 16 lat).

W celu usprawnienia i podniesienia jakości orzekania o niepełnosprawności utworzony został **Elektroniczny Krajowy System Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności**. Powiatowe i wojewódzkie zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności oraz Pełnomocnik są administratorami danych w prowadzonych przez siebie bazach danych tego systemu. W systemie gromadzone są dane dotyczące m.in.:

- 1) osób, które złożyły wniosek o ustalenie niepełnosprawności albo stopnia niepełnosprawności,
- 2) przedstawicieli ustawowych osób orzekanych,
- 3) członków powiatowych i wojewódzkich zespołów,
- 4) innych osób zatrudnionych w zespołach.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 grudnia 2009 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności (Dz. U. Nr 224, poz. 1803) wniosek o kolejne wydanie orzeczenia o niepełnosprawności można składać nie wcześniej niż na 30 dni przed upływem ważności obecnego orzeczenia.

Zespół wydaje odpowiednio orzeczenia o:

1. niepełnosprawności osób, które nie ukończyły 16 roku życia.
2. stopniu niepełnosprawności osób, które ukończyły 16 rok życia:
 - **znacznym stopniu niepełnosprawności** – zalicza się do niego osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy zarobkowej lub zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji,
 - **umiarkowanym stopniu niepełnosprawności** – zalicza się do niego osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy zarobkowej lub zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą czasowej lub częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych,
 - **lekkim stopniu niepełnosprawności** – zalicza się do niego osobę z naruszoną sprawnością organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną, lub mająca ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

Procedura postępowania

1. pobranie wniosku z Zespołu;
2. wypełnienie wniosku przez osobę zainteresowaną lub prawnego opiekuna;
3. wypełnienie przez lekarza zaświadczenia lekarskiego stanowiącego załącznik do wniosku nie wcześniej niż na 30 dni przed złożeniem wniosku;
4. dołączenie dodatkowej dokumentacji medycznej (w kserokopiach) potwierdzającą naruszenie sprawności organizmu, np. karty leczenia szpitalnego, konsultacje specjalistyczne, opisy zdjęć rtg;
5. złożenie kompletnego wniosku do Zespołu;
6. powiadomienie wnioskodawcy w formie pisemnej przez Zespół o wyznaczonym terminie stawienia się na posiedzenie składu orzekającego;
7. stawienie się wnioskodawcy na posiedzenie składu orzekającego;
8. wydanie orzeczenia przez Zespół.

Dodatkowe informacje

1. Zespół orzeka w składzie co najmniej dwuosobowym.
2. W szczególnych sytuacjach posiedzenie może odbyć się bez osobistego udziału wnioskodawcy (np. ze względu na ciężką, przewlekłą chorobę, ograniczoną możliwość poruszania się, pobyt w szpitalu), jeśli przedłożona wraz z wnioskiem dokumentacja, zdaniem lekarza - przewodniczącego składu orzekającego jest wystarczająca do wydania orzeczenia.

3. Orzeczenia wydane przez Zespól nie stanowią podstawy do wypłaty renty inwalidzkiej, a od dnia 1 października 2003 roku także renty socjalnej.
4. W aktualnym stanie prawnym uzyskanie orzeczenia o niepełnosprawności dziecka jest niezbędne m.in. w celu ubiegania się o zasiłek pielęgnacyjny lub stały z tytułu opieki nad niepełnosprawnym dzieckiem.
5. Od orzeczeń wydanych przez Zespól przysługuje odwołanie do Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności.
6. Postępowanie w sprawie wydania orzeczenia o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności jest wolne od opłat.

Czemu służy orzecznictwo do celów pozarentowych?

Orzeczenie wydane przez Zespól służy do celów pozarentowych. Oznacza to, że posiadanie orzeczenia pozwala korzystać z następujących form pomocy, bądź uprawnień:

- W zakresie rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia – możliwość uzyskania odpowiedniego zatrudnienia, możliwość korzystania ze szkoleń oraz podleganie przywilejom pracowniczym osób niepełnosprawnych,
- W zakresie pomocy społecznej – możliwość korzystania z pomocy świadczonej lub organizowanej przez pomoc społeczną,
- W zakresie rehabilitacji społecznej np. możliwość uczestnictwa w terapii zajęciowej,
- Uprawnienia do zasiłku pielęgnacyjnego.

Symbole przyczyn niepełnosprawności:

01 - U – upośledzenia umysłowe,

02 - P – choroby psychiczne,

03 - L – zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu,

04 - O – choroby narządu wzroku,

05 - R – upośledzenia narządu ruchu,

06 - E – epilepsja,

07 - S – choroby układu oddechowego i krążenia,

08 - T – choroby układu pokarmowego,

09 - M – **choroby układu moczowo-płciowego,**

10 - N – choroby neurologiczne,

11 - I – inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego,

12 - C – całościowe zaburzenia rozwojowe.

Orzeczenie może zawierać więcej niż jeden symbol przyczyny niepełnosprawności, nie więcej niż trzy symbole schorzeń, które w porównywalnym stopniu wpływają na zaburzenie funkcji organizmu.

Ponowne ustalenie niepełnosprawności

Osoba niepełnosprawna posiadająca orzeczenie o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności wydane na czas określony może wystąpić z wnioskiem o wydanie orzeczenia o ponowne ustalenie niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności na 30 dni przed terminem upływu ważności poprzedniego orzeczenia.

W przypadku zmiany stanu zdrowia osoba niepełnosprawna posiadająca orzeczenie o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności może wystąpić z wnioskiem o ponowne wydanie orzeczenia uwzględniającego zmianę stanu zdrowia.

Odwołanie od orzeczenia powiatowego zespołu ds. orzekania o niepełnosprawności przysługuje do **wojewódzkiego zespołu ds. orzekania o niepełnosprawności**, w terminie 14 dni od daty doręczenia orzeczenia. Odwołanie składa się za pośrednictwem powiatowego zespołu ds. orzekania o stopniu niepełnosprawności, który wydał orzeczenie. Od orzeczenia wojewódzkiego zespołu przysługuje odwołanie do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych w terminie 30 dni od dnia doręczenia orzeczenia.

Odwołanie wnosi się za pośrednictwem wojewódzkiego zespołu, który orzeczenie wydał. Jeżeli wojewódzki zespół uzna, że odwołanie zasługuje w całości na uwzględnienie, wydaje orzeczenie, w którym uchyla lub zmienia zaskarżone orzeczenie.

Powiatowy zespół, który wydał orzeczenie, obowiązany jest przesłać odwołanie wraz z aktami sprawy do wojewódzkiego zespołu, w terminie 7 dni od dnia otrzymania odwołania. Jeżeli natomiast **powiatowy zespół** uzna, że odwołanie zasługuje w całości na uwzględnienie, wydaje nowe orzeczenie, w którym uchyla lub zmienia zaskarżone orzeczenie.

W postępowaniu odwoławczym przed wojewódzkim zespołem, w sprawach o ustalenie niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności, stosuje się odpowiednio tryb postępowania, jak przed zespołem powiatowym.

Od orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień wydanego w trybie uproszczonym, **nie przysługuje odwołanie** można jedynie zaskarżyć samą procedurę jego wydania do Naczelnego Sądu Administracyjnego. NSA ocenia, czy orzeczenie zostało wydane zgodnie z prawem, nie rozpatruje sprawy pod względem merytorycznym. Nie można się odwołać od prawomocnej decyzji, jaką jest wydane wcześniej orzeczenie. Zespoły nie mają więc możliwości jego weryfikowania, wyznaczają tylko na jego podstawie odpowiednie wskazania z niego wynikające.

Postępowanie w sprawach odwołań jest wolne od kosztów i opłat sądowych.

VI. ULGI I UPRAWNIENIA PRZYSŁUGUJĄCE OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM

Legitymacja osoby niepełnosprawnej

Orzeczenie o przyznaniu kogoś do stopnia niepełnosprawności jest podstawą do korzystania z ulg i uprawnień przysługujących osobom niepełnosprawnym. Potwierdzeniem posiadania orzeczenia jest legitymacja osoby niepełnosprawnej.

Wniosek o wydanie legitymacji osoba zainteresowana składa w powiatowym zespole do spraw orzekania o niepełnosprawności.

Aby otrzymać legitymację należy złożyć:

- wniosek o wydanie legitymacji osoby niepełnosprawnej
- orzeczenie
- jedno aktualne zdjęcie o wymiarach 3,5 cm × 4,5 cm

W przypadku składania wniosku o wydanie legitymacji osoby niepełnosprawnej, która nie ukończyła 16 roku życia, nie wymaga się składania zdjęcia.

Na wniosek osoby, która uzyskała orzeczenie o stopniu niepełnosprawności lub przedstawiciela ustawowego dziecka w legitymacji wpisuje się symbol przyczyny niepełnosprawności, jeśli może to ułatwić danej osobie korzystanie z należnych ulg i uprawnień.

Osobom po 16 roku życia legitymacje wydawane są na podstawie ważnych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności (w tym z art. 5a ustawy o rehabilitacji).

Osobom przed 16 rokiem życia legitymacje wydawane są na podstawie ważnych orzeczeń o niepełnosprawności.

Ulgi podatkowe

Ulgi w podatku dochodowym przysługują:

- 1) podatnikowi będącemu osobą niepełnosprawną lub
- 2) podatnikowi, na którego utrzymaniu pozostają takie osoby niepełnosprawne jak:
 - współmałżonek,
 - dzieci własne i przysposobione, dzieci obce przyjęte na wychowanie, pasierbowie,
 - rodzice, rodzice współmałżonka,
 - rodzeństwo,
 - ojczym, macocha, zięciowie i synowie

jeżeli w roku podatkowym dochody tych osób niepełnosprawnych nie przekraczają kwoty 9 120 zł. W przeciwnym wypadku ulgi przysługują podatnikowi będącemu osobą niepełnosprawną. Jeśli więc osoba niepełnosprawna pozostająca na utrzymaniu podatnika osiąga dochody, należy dokonać wstępnego oszacowania jaki dochód w całym roku podatkowym może ona uzyskać. Rachunki muszą być bowiem wystawione na osobę, która będzie odliczała określone wydatki.

Podstawowym **warunkiem odliczenia wydatków** jest posiadanie przez osobę niepełnosprawną, której dotyczy wydatek:

- 1) orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności, lub
- 2) decyzji przyznającej rentę z tytułu całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy, rentę szkoleniową albo rentę socjalną.

Jednocześnie w przepisach regulujących poszczególne ulgi, mowa jest o osobach zaliczonych do I i II grupy inwalidztwa, przez co należy rozumieć osoby w stosunku do których, orzeczono odpowiednio:

- całkowitą niezdolność do pracy oraz niezdolność do samodzielnej egzystencji albo znaczny stopień niepełnosprawności,
- całkowitą niezdolność do pracy albo umiarkowany stopień niepełnosprawności.

Odliczenie ulg może być dokonane również w przypadku, gdy osoba, której dotyczy wydatek, posiada orzeczenie o niepełnosprawności wydane przez właściwy organ na podstawie odrębnych przepisów obowiązujących do dnia 31 sierpnia 1997 r. Warunkiem skorzystania z większości ulg rehabilitacyjnych jest posiadanie przez podatnika dokumentów stwierdzających poniesienie wydatków (faktury VAT lub rachunku).

Nie dotyczy to wydatków na:

- 1) używanie samochodu osobowego, stanowiącego własność (współwłasność) osoby niepełnosprawnej zaliczonej do I lub II grupy inwalidztwa lub podatnika mającego na utrzymaniu osobę niepełnosprawną zaliczoną do I lub II grupy inwalidztwa albo dzieci niepełnosprawne, które nie ukończyły 16 roku życia, dla potrzeb związanych z koniecznym przewozem na niezbędne zabiegi leczniczo-rehabilitacyjne. Niektóre urzędy skarbowe żądają przedstawienia dokumentów poświadczających korzystanie z takich zabiegów.
- 2) opłacenie przewodników osób niewidomych I lub II grupy inwalidztwa oraz osób z niepełnosprawnością narządu ruchu zaliczonych do I grupy inwalidztwa,
- 3) utrzymanie przez osoby niewidome I lub II grupy inwalidztwa, psa przewodnika.

W każdym z tych trzech przypadków można odliczyć ustaloną co roku kwotę, bez potrzeby dokumentowania poniesionych wydatków (2.280 zł).

Aby odliczyć pozostałe wydatki należy posiadać dokumenty stwierdzające ich poniesienie. Są to wydatki na:

- 1) adaptację i wyposażenie mieszkań oraz budynków mieszkalnych stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności,
- 2) przystosowanie pojazdów mechanicznych do potrzeb wynikających z niepełnosprawności,
- 3) zakup i naprawę indywidualnego sprzętu, urządzeń i narzędzi technicznych niezbędnych w rehabilitacji oraz ułatwiających wykonywanie czynności

- życiowych, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności, z wyjątkiem sprzętu gospodarstwa domowego,
- 4) zakup wydawnictw i materiałów (pomocy) szkoleniowych, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności,
 - 5) odpłatność za pobyt na turnusie rehabilitacyjnym,
 - 6) odpłatność za pobyt na leczeniu w zakładzie lecznictwa uzdrowiskowego, za pobyt w zakładzie rehabilitacji leczniczej, zakładach opiekuńczo-leczniczych i pielęgnacyjno-opiekuńczych oraz odpłatność za zabiegi rehabilitacyjne,
 - 7) opiekę pielęgniarstwa w domu nad osobą niepełnosprawną w okresie przewlekłej choroby uniemożliwiającej poruszanie się oraz usługi opiekuńcze świadczone dla osób niepełnosprawnych zaliczonych do I grupy inwalidztwa,
 - 8) opłacenie tłumacza języka migowego,
 - 9) kolonie i obozy dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej oraz dzieci osób niepełnosprawnych, które nie ukończyły 25 roku życia,
 - 10) leki – w wysokości stanowiącej różnicę pomiędzy faktycznie poniesionymi wydatkami w danym miesiącu a ustaloną co roku kwotą, jeśli lekarz specjalista stwierdzi, że osoba niepełnosprawna powinna stosować określone leki (stałe lub czasowo),
 - 11) odpłatny, konieczny przewóz na niezbędne zabiegi leczniczo-rehabilitacyjne:
 - a) osoby niepełnosprawnej – karetką transportu sanitarnego,
 - b) osoby niepełnosprawnej, zaliczonej do I lub II grupy inwalidztwa, oraz dzieci niepełnosprawnych do lat 16 – również innymi środkami transportu niż karetka transportu sanitarnego,
 - 12) odpłatne przejazdy środkami transportu publicznego związane z pobytem:
 - a) na turnusie rehabilitacyjnym,
 - b) w zakładzie lecznictwa uzdrowiskowego, w zakładzie rehabilitacji leczniczej, zakładach opiekuńczo-leczniczych i pielęgnacyjno-opiekuńczych,
 - c) na koloniach i obozach dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej oraz dzieci osób niepełnosprawnych, które nie ukończyły 25 roku życia.

Ważne informacje!

- Wydatki na cele rehabilitacyjne podlegają odliczeniu od dochodu, a nie od kwoty podatku.
- Nie można odliczyć tych wydatków na cele rehabilitacyjne, które zostały sfinansowane (dofinansowane) ze środków zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych lub ze środków Narodowego Funduszu Zdrowia, zakładowego funduszu świadczeń socjalnych albo zostały zwrócone podatnikowi w jakiegokolwiek formie. Jeśli wydatki były tylko częściowo finansowane z powyższych funduszy czy środków, odliczeniu podlega różnica pomiędzy poniesionymi wydatkami a kwotą sfinansowaną czy zwróconą z jakichkolwiek innych środków.
- Odliczyć można tylko te wydatki, które podatnik pokrył z własnych dochodów.

Inne ulgi i uprawnienia

Prawa wyborców niepełnosprawnych

W Polsce osobom niepełnosprawnym przysługują prawa i wolności jak innym obywatelom, w tym czynne prawo wyborcze po osiągnięciu 18 roku życia. Państwo zobowiązane jest, zarówno Konstytucją (Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn zm.), jak i międzynarodowymi aktami praw człowieka, do ułatwiania osobom niepełnosprawnym udziału w wyborach.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (art. 62 ust. 1) zapewnia obywatelom polskim udział w referendum oraz prawo wybierania Prezydenta Rzeczypospolitej, posłów, senatorów i przedstawicieli do organów samorządu terytorialnego.

W wyborach, prezydenckich, parlamentarnych do Parlamentu Europejskiego oraz w referendum dokonuje się **spisu wyborców m.in. w szpitalach, zakładach pomocy społecznej**. Spis ten sporządza się na podstawie wykazów osób, które będą przebywać w tych jednostkach w dniu wyborów. W związku z powyższym istnieje możliwość utworzenia obwodów wyborczych w tych placówkach.

Szczegółowe przepisy dotyczące kwestii udziału osób niepełnosprawnych w wyborach prezydenckich, parlamentarnych, samorządowych oraz referendum, regulują następujące akty prawne:

a) Wybory Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

Ustawa z dnia 27 września 1990 r. o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2000 r. Nr 47, poz. 544 z późn. zm.) – zapewnia osobom niepełnosprawnym możliwość korzystania przy głosowaniu z pomocy innych osób nie będących członkami obwodowej komisji wyborczej i mężami zaufania kandydatów.

b) Wybory do Sejmu i Senatu RP.

Ustawa z dnia 12 kwietnia 2001 r. Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2007 r., Nr 190, poz. 1360 z późn. zm.), zapisy tej ustawy umożliwiają wyborcom niepełnosprawnym:

- łatwy dostęp do pomieszczeń przeznaczonych na siedziby okręgowych i obwodowych komisji wyborczych,
- dopisanie ich do spisu wyborców w wybranym przez siebie obwodzie głosowania spośród obwodów głosowania, w którym znajduje się lokal dostosowany do potrzeb wyborców niepełnosprawnych (na wniosek złożony do urzędu gminy najpóźniej 10 dni przed dniem wyborów), dotyczy to tylko obszaru gminy właściwej ze względu na miejsce stałego zamieszkania wyborcy,

c) Wybory do organów samorządu terytorialnego.

Ustawa z dnia 16 lipca 1998 r. ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw (Dz. U. z 2003 r., Nr 159, poz. 1547 z późn. zm.), w kwestii uprawnień przysługujących osobom niepełnosprawnym stanowi, iż wyborcy niepełnosprawnemu, na jego prośbę, może pomagać przy głosowaniu inna osoba, z wyłączeniem członków komisji i mężów zaufania.

d) Wybory do Parlamentu Europejskiego.

Ustawa z dnia 23 stycznia 2004 r. Ordynacja wyborcza do Parlamentu Europejskiego (Dz.U. Nr 25, poz. 219 z późn. zm.).

e) Udział wyborców niepełnosprawnych w referendum.

Ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym (Dz. U. Nr 57, poz. 507 z późn. zm.), odwołuje się do przepisów ordynacji wyborczej do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej. Zastosowania znajdują te same rozwiązania, które ułatwiają wyborcom niepełnosprawnym udział w referendum jak przy wyborach parlamentarnych, m.in.

- wyborcy niepełnosprawnemu, na jego prośbę, może pomagać inna osoba, z wyłączeniem członków komisji wyborczych i mężów zaufania,
- wyborca ma prawo do dopisanie go do spisu wyborców w wybranym przez siebie obwodzie głosowania spośród obwodów głosowania, w którym znajduje się lokal dostosowany do potrzeb wyborców niepełnosprawnych (w każdej gminie powinien być co najmniej jeden taki lokal).

Pomoc stypendialna

Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2001 r. Nr 13, poz. 123 z późn. zm.) nie przewiduje szczególnych uprawnień wynikających z niepełnosprawności, ale osoby niepełnosprawne mogą ubiegać się o pomoc stypendialną na ogólnych zasadach.

Pomoc stypendialna w zakresie działalności artystycznej może być przyznawana przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego oraz innych ministrów, w odniesieniu do podległych im ośrodków i instytucji kultury, osobom zajmującym się twórczością artystyczną, upowszechnianiem i ochroną dóbr kultury.

Tryb przyznawania stypendium określa rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 12 czerwca 2000 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu przyznawania stypendiów osobom zajmującym się twórczością artystyczną, upowszechnianiem i ochroną dóbr kultury oraz wysokości stypendiów (Dz. U. Nr 52, poz. 626 z późn. zm.).

Osoba lub zespół osób ubiegający się o przyznanie stypendium może je otrzymać wyłącznie na **wykonanie w ustalonym terminie określonego przedsięwzięcia.**

Stypendia przyznaje się w ustalonej kwocie wypłacanej jednorazowo lub jako świadczenie okresowe na czas określony.

Miesięczna wysokość stypendium **nie może przekroczyć trzykrotnego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia** za rok poprzedni ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”.

Stypendia mogą być także finansowane ze środków jednostek samorządu terytorialnego w drodze uchwały organu samorządu terytorialnego.

Ułatwienia w dostępie do muzeów i bibliotek

Muzea – opłata ulgowa za wstęp

Rada Ministrów w rozporządzeniu z dnia 10 czerwca 2008 r. w sprawie określenia grup osób, którym przysługuje ulga w opłacie lub zwolnienie z opłaty za wstęp do muzeów państwowych oraz rodzajów dokumentów potwierdzających ich uprawnienia (Dz. U. Nr 160, poz. 994) określiła grupy osób, którym przysługuje ulga w opłacie lub zwolnienie z opłaty za wstęp do muzeów państwowych. Zgodnie z rozporządzeniem emerytom, rencistom oraz osobom niepełnosprawnym wraz z opiekunami przysługuje ulga za wstęp do muzeum.

Potwierdzeniem uprawnienia do korzystania z ulgi w opłacie za wstęp do muzeów jest legitymacja dokumentująca niepełnosprawność lub stopień niepełnosprawności.

Biblioteki

Zgodnie z art. 14. ust. 1 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. Nr 85, poz. 539 z późn. zm) usługi bibliotek, których organizatorami są podmioty takie jak: ministrowie i kierownicy urzędów centralnych oraz jednostki samorządu terytorialnego – są ogólnie dostępne i bezpłatne. W niektórych wypadkach może być jednak pobierana opłata (np. za usługi informacyjne, bibliograficzne, reprograficzne za wypożyczenie materiałów audiowizualnych) oraz może być stosowana opłata w formie kaucji za wypożyczone materiały biblioteczne. Ustawa określa obsługę **specjalnych grup użytkowników**.

- Obsługę biblioteczną osób niepełnosprawnych z dysfunkcją narządu wzroku zapewnia Centralna Biblioteka Niewidomych, która jednocześnie koordynuje działalność pokrewnych bibliotek i instytucji,
- W celu zapewnienia obsługi biblitecznej specjalnych grup użytkowników możliwe jest prowadzone bibliotek w zakładach opieki zdrowotnej i w domach pomocy społecznej.

bibliotek publicznych w wykonywaniu tej obsługi (Dz. U. Nr 91, poz. 1014 z późn. zm.).

Poczta, radio, telewizja i telekomunikacja

Poczta

Operator świadczący powszechne usługi pocztowe zapewnia osobom niepełnosprawnym dostęp do świadczonych powszechnych usług pocztowych przez:

- 1) organizację pracy placówek operatora umożliwiającą osobom poruszającym się za pomocą wózka inwalidzkiego korzystanie z usług świadczonych przez te placówki;
- 2) tworzenie w placówkach operatora odpowiednio oznakowanych stanowisk obsługi osób niepełnosprawnych;

- 3) umieszczanie nadawczych skrzynek pocztowych w sposób i w miejscu umożliwiającym korzystanie z nich osobie niepełnosprawnej, poruszającej się za pomocą wózka inwalidzkiego, w szczególności nadawczych skrzynek pocztowych instalowanych w placówce operatora lub na nieruchomości użytkowanej przez tę placówkę;
- 4) doręczanie osobom:
 - a) z uszkodzeniem narządu ruchu powodującym konieczność korzystania z wózka inwalidzkiego,
 - b) niewidomym lub ociemniałym
 - na ich wniosek i bez pobierania dodatkowych opłat, przesyłek listowych, przesyłek rejestrowanych, w tym przesyłek z zadeklarowaną wartością oraz kwot pieniężnych określonych w przekazach pocztowych, z pominięciem oddawczej skrzynki pocztowej oraz bez konieczności odbierania przesyłki w placówce operatora;
- 5) przyjmowanie od osoby niepełnosprawnej w miejscu jej zamieszkania prawidłowo opłaconej przesyłki niebędącej przesyłką rejestrowaną.

Zwolnienie z opłat dla osób niewidomych

Przesyłka będąca przesyłką dla osób niewidomych nadana przez:

- 1) osobę legitymującą się orzeczeniem właściwego organu orzekającego o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności z tytułu uszkodzenia narządu wzroku, zwaną dalej „osobą niewidomą lub ociemniałą”, i adresowana do biblioteki lub organizacji osób niewidomych lub ociemniałych bądź do organizacji, których celem statutowym jest działanie na rzecz osób niewidomych lub ociemniałych,
- 2) bibliotekę, organizację osób niewidomych lub ociemniałych bądź organizację, których celem statutowym jest działanie na rzecz osób niewidomych lub ociemniałych, i adresowana do osoby niewidomej lub ociemniałej,
- 3) osobę niewidomą lub ociemniałą bądź skierowaną do tej osoby zawierającą wyłącznie informacje utrwalone pismem wypukłym
 - jest zwolniona od opłaty pocztowej za przyjęcie, przemieszczenie i doręczenie przesyłki niebędącej przesyłką najszybszej kategorii, tego rodzaju i tej samej masy, ustalonej w obowiązującym cenniku powszechnych usług pocztowych operatora publicznego.

Ulgi w telekomunikacji

Przedsiębiorca wyznaczony jest obowiązany zapewnić osobom niepełnosprawnym dostęp do świadczonej przez siebie usługi powszechnej przez oferowanie:

- 1) urządzeń końcowych przystosowanych do używania przez osoby niepełnosprawne, jeżeli używanie takiego urządzenia jest niezbędne do zapewnienia im dostępu do usługi powszechnej;
- 2) udogodnień ułatwiających osobom niepełnosprawnym korzystanie z usługi powszechnej.

Na skutek prywatyzacji i komercjalizacji rynku telekomunikacyjnego, nastąpiły zmiany w ulgach. Obecnie nie ma ustawowego obowiązku udzielania takich ulg, ale niektóre firmy telekomunikacyjne mają wewnętrzne przepisy, dzięki którym nadal można korzystać ze zniżek.

Telekomunikacja Polska SA udziela osobom niewidomym rabatów w opłatach za usługi telekomunikacyjne: za przyłączenie urządzenia końcowego do sieci TP SA – rabat w wysokości 50% opłaty podstawowej, wynikającej z obowiązującego Cennika Krajowych Usług Telekomunikacyjnych. Rabaty te przyznaje się wyłącznie osobom niewidomym zaliczonym do znacznego stopnia niepełnosprawności.

Rabaty udzielane są osobom niepełnosprawnym, które ukończyły 16 rok życia. Aby skorzystać z tej ulgi należy przedstawić orzeczenie powiatowego lub wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o stopniu niepełnosprawności stwierdzające zaliczenie do znacznego stopnia niepełnosprawności z powodu uszkodzenia wzroku (symbol przyczyny niepełnosprawności „04-0”).

U innych operatorów należy się dowiadywać, czy w ramach swojej strategii handlowej nie przewiduje on jakiś ulg, zniżek dla osób niepełnosprawnych.

Zwolnienie z opłat za używanie odbiorników radiowych i telewizyjnych

Zwalnia się od opłat abonamentowych:

- 1) osoby, co do których orzeczono o:
 - a) zaliczeniu do I grupy inwalidów lub
 - b) całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji, na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych,lub
 - c) znacznym stopniu niepełnosprawności, na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, lub
 - d) trwałej lub okresowej całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników;
- 2) którym przysługuje zasiłek pielęgnacyjny;
- 3) osoby, które ukończyły 75 lat;
- 4) osoby, które otrzymują świadczenie pielęgnacyjne z właściwego organu realizującego zadania w zakresie świadczeń rodzinnych jako zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej lub rentę socjalną z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych lub innego organu emerytalno-rentowego;
- 5) osoby niesłyszące, u których stwierdzono całkowitą głuchotę lub obustronne upośledzenie słuchu (mierzone na częstotliwości 2 000 Hz o natężeniu od 80 dB);
- 6) osoby niewidome, których ostrość wzroku nie przekracza 15%.

Zwolnienie od podatku od czynności cywilnoprawnych

Od podatku od czynności cywilnoprawnych zwolnione są osoby nabywające na potrzeby własne sprzęt rehabilitacyjny, wózki inwalidzkie, motorowery, motocykle lub samochody osobowe, zaliczone, w rozumieniu przepisów o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, do grupy osób o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności bez względu na rodzaj schorzenia oraz osoby o lekkim stopniu niepełnosprawności w związku ze schorzeniami narządu ruchu.

Nie podlegają podatkowi czynności cywilnoprawne m.in.: w sprawach:

- alimentacyjnych, opieki, kurateli i przysposobienia,
- ubezpieczenia społecznego, ubezpieczenia zdrowotnego, opieki społecznej, ulg określonych w przepisach szczególnych dla żołnierzy niezawodowych i osób odbywających służbę zastępczą oraz ich rodzin, a także uprawnień dla osób niepełnosprawnych i osób objętych przepisami o szczególnych uprawnieniach dla kombatantów,
- zatrudnienia, świadczeń socjalnych i wynagrodzeń za pracę,
- nauki, szkolnictwa i oświaty pozaszkolnej oraz zdrowia.

Ulgowa opłata paszportowa

Ulgową opłatę za paszport w wysokości 50% stawki przysługuje:

- emerytom, rencistom, osobom niepełnosprawnym bez względu na rodzaj schorzenia, a także współmałżonkom tych osób, pozostających na ich wyłącznym utrzymaniu,
- osobom przebywającym w domach opieki społecznej lub w zakładach opiekuńczych albo korzystających z pomocy społecznej w formie zasiłków stałych,
- kombatantom i innym osobom, do których stosuje się przepisy ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. z 2002 r. Nr 42, poz. 371, z późn. zm.),
- uczniom i studentom.

W razie wystąpienia kilku tytułów uprawniających do ulgi w opłacie za wydanie paszportu przysługuje tylko jedna ulga w opłacie.

Nie pobiera się opłaty za wydanie paszportu od:

- 1) osób, które w dniu złożenia wniosku o wydanie paszportu mają ukończone 70 lat;
- 2) osób przebywających w domach pomocy społecznej lub w zakładach opiekuńczych albo korzystających z pomocy społecznej w formie zasiłków stałych, jeżeli ich wyjazd za granicę następuje w celu długotrwałego leczenia lub w związku z koniecznością poddania się operacji;

- 3) osób, które złożyły wniosek o wymianę paszportu z powodu jego wady technicznej;
- 4) żołnierzy wyznaczonych do pełnienia służby poza granicami państwa, z wyjątkiem żołnierzy zawodowych.

Ulga przy opłacie za wymianę dowodu osobistego

Nie pobiera się opłaty za wydanie dowodu osobistego m.in. od osób:

- 1) ubiegających się o wymianę dowodu osobistego z powodu jego wady technicznej lub sporządzonego niezgodnie z danymi zawartymi we wniosku,
- 2) zobowiązanych do wymiany dowodu osobistego z powodu zmiany kodu pocztowego, administracyjnej zmiany nazwy miejscowości, nazwy ulicy, numeru domu lub numeru lokalu,
- 3) które utraciły dowód osobisty w wyniku klęsk żywiołowych,
- 4) przebywających w domach pomocy społecznej lub pobierających zasiłek stały z pomocy społecznej albo rentę socjalną – na podstawie zaświadczenia właściwej jednostki organizacyjnej pomocy społecznej o przebywaniu osoby w domu pomocy społecznej lub o korzystaniu z zasiłku stałego lub do wglądu decyzja o przyznaniu zasiłku stałego z pomocy społecznej albo renty socjalnej,
- 5) małoletnich przebywających całodobowo w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, młodzieżowych ośrodkach wychowawczych oraz w młodzieżowych ośrodkach socjoterapii – na podstawie zaświadczenia kierownika placówki opiekuńczo-wychowawczej albo młodzieżowego ośrodka wychowawczego lub młodzieżowego ośrodka socjoterapii o całodobowym przebywaniu małoletniego w tej placówce.

Wniosek o wydanie dowodu osobistego składa się do organu gminy właściwego ze względu na miejsce pobytu stałego, a w przypadku braku takiego miejsca do organu gminy właściwego ze względu na ostatnie miejsce pobytu stałego.

Uprawnienia osoby niepełnosprawnej korzystającej z psa asystującego

Osoba niepełnosprawna wraz z **psem asystującym ma prawo wstępu** do obiektów użyteczności publicznej, w szczególności: budynków i ich otoczenia przeznaczonych na potrzeby administracji publicznej, wymiaru sprawiedliwości, kultury, oświaty, szkolnictwa wyższego, nauki, opieki zdrowotnej, opieki społecznej i socjalnej, obsługi bankowej, handlu, gastronomii, usług, turystyki, sportu, obsługi pasażerów w transporcie kolejowym, drogowym, lotniczym, morskim lub wodnym śródlądowym, świadczenia usług pocztowych lub telekomunikacyjnych oraz innych ogólnodostępnych budynków przeznaczonych do wykonywania podobnych funkcji, w tym także budynków biurowych i socjalnych.

Uprawnienie to przysługuje również w środkach transportu kolejowego, drogowego, lotniczego i wodnego oraz w innych środkach komunikacji publicznej.

Warunkiem skorzystania ze specjalnych uprawnień jest wyposażenie psa asystującego w uprzęż oraz posiadanie przez osobę niepełnosprawną certyfikatu

potwierdzającego status psa asystującego i zaświadczenia o wykonaniu wymaganych szczepień weterynaryjnych.

Osoba niepełnosprawna **nie jest zobowiązana** do zakładania psu asystującemu kagańca oraz prowadzenia go na smyczy.

Karta parkingowa

Zgodnie z nowelizacją ustawy Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2009 r. Nr 97, poz. 802), od 22 września 2009 r. kartę parkingową można otrzymać tylko na podstawie orzeczeń wydawanych tylko przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności (PZON), to jest:

- orzeczenia o niepełnosprawności (prawo do karty parkingowej zyskały dzieci),
- orzeczenia o stopniu niepełnosprawności,
- orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień, wraz ze wskazaniem spełnienia w punkcie 9 orzeczenia przesłanek określonych w art. 8 ust. 1 ustawy Prawo o ruchu drogowym - musi pojawić się zapis, że dana osoba te przesłanki „spełnia”.

Jednym słowem, **osoby ze znacznym i umiarkowanym stopniem** - o ile mają zapis, że spełniają przesłanki (czyli orzecznik z PZON uzna, że ich stan zdrowia to uzasadnia) - otrzymają Kartę parkingową. Osoby zaliczone do **lekkiego stopnia** niepełnosprawności mogą otrzymać kartę parkingową tylko w przypadku ustalenia przyczyny niepełnosprawności oznaczonej symbolem 05-R (upośledzenie narządu ruchu) lub 10-N (choroby neurologiczne) i oczywiście o ile spełniają przesłanki.

Od 22 września 2009 r. Karty parkingowe nie są wydawane osobom posiadającym orzeczenia wydane przez komisje ZUS, KRUS oraz komisje resortowe podległe MON i MSWiA.

Osoby niepełnosprawne posiadające ww. orzeczenia, a zainteresowane uzyskaniem Karty parkingowej, **będą musiały uzyskać dodatkowo stosowne orzeczenie zespołu** ds. orzekania o niepełnosprawności.

Ulgi PKS PKP

ULGI W PODRÓŻY ŚRODKAMI PUBLICZNEGO TRANSPORTU ZBIOROWEGO							
Uprawnieni	Kolej (klasa 2, w klasie 1 dopłata)				PKS	PKP	
	p. osobowy	p. pospieszny ekspresowy IC, EC			zwykły przyspieszony		
1. Dzieci i młodzież dotknięta inwalidztwem lub niepełnosprawne (do ukończenia 24 roku życia) oraz studenci niepełnosprawni do 26 roku życia.	78% j + m	78% j r m	78% j	78% j	78%j+m	78% j t m	78% j
2. Jedno z rodziców lub opiekun dzieci i młodzieży dotkniętych inwalidztwem lub niepełnosprawnością.	78% j	78% j	78%j	78% j	78% j	78% j	78% j
Uprawnienie z pkt 1 i 2 obejmuje wyłącznie przejazd z miejsca zamieszkania lub miejsca pobytu do przedszkola, szkoły, szkoły wyższej; placówki opiekuńczo-wychowawczej, specjalnego ośrodka wychowawczego, ośrodka rehabilitacyjno-wychowawczego, domu pomocy społecznej, ośrodka wsparcia, zakładu opieki zdrowotnej, poradni psychologiczno-pedagogicznej, na turnus i z powrotem							
3. Osoby niezdolne do samodzielnej egzystencji (inwalidzi I grupy, osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności, całkowicie niezdolni do pracy i samodzielnej egzystencji).	49% j	37% j	37%j	37% j	49% j	37% j	3 7% j
5. Niewidomi nie uznani za: inwalidów I grupy, osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności całkowicie niezdolni do pracy i samodzielnej egzystencji.	37% j + m	37% j +-m	37% j	37% j	37%j + m	37%j + m	37% j
6. Przewodnik lub opiekun towarzyszący w podróży osobie niewidomej albo niezdolnej do samodzielnej egzystencji tzn. jedna osoba pełnoletnia a w przypadku osób niewidomych osoba, która ukończyła 13 lat	95% j	95%j	95%j	95% j	95% j	95% j	95%j
7. Renciści i emeryci oraz ich współmałżonkowie, na których pobierane są zasiłki rodzinne - 2 przejazdy w roku (dokumentem potwierdzającym uprawnienie jest zaświadczenie wydane np. przez Związek Emerytów i Rencistów)	37%	37%	37%	X	X	X	X
Określenia: j- bilety jednorazowe; m-bilety miesięczne imienne; EC - Euro City; IC - Inter City.	Konieczne jest posiadanie dokumentu potwierdzającego prawo do niepełnosprawnej.				ulgi: np. legitymacji osoby		

B) ZAGADNIENIA Z ZAKRESU REHABILITACJI ZAWODOWEJ

I. OSOBA NIEPEŁNOSPRAWNA A PRACODAWCA

Osobie zatrudnionej, która w wyniku **wypadku przy pracy lub choroby zawodowej** utraciła zdolność do pracy na dotychczasowym stanowisku, pracodawca jest obowiązany **wydzielić lub zorganizować odpowiednie stanowisko pracy** z podstawowym zapleczem socjalnym, nie później niż w okresie trzech miesięcy od daty zgłoszenia przez tę osobę gotowości przystąpienia do pracy. Zgłoszenie gotowości przystąpienia do pracy powinno nastąpić w ciągu miesiąca od dnia uznania za osobę niepełnosprawną. Przepisu tego nie stosuje się, gdy wyłączną przyczyną wypadku przy pracy było naruszenie przepisów w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przez pracownika z jego winy lub jego stanu nietrzeźwości – udowodnione przez pracodawcę.

Czas pracy

Czas pracy osoby niepełnosprawnej **nie może przekraczać 8 godzin** na dobę i 40 godzin tygodniowo.

- Czas pracy osoby niepełnosprawnej **zaliczonej do znacznego lub umiarkowanego** stopnia niepełnosprawności nie może przekraczać **7 godzin na dobę** i 35 godzin tygodniowo.
- Osoba niepełnosprawna **nie może być zatrudniona w porze nocnej** i w godzinach nadliczbowych.
- Skrócony wymiar czasu pracy obowiązuje od dnia następującego po przedstawieniu pracodawcy orzeczenia o niepełnosprawności.

Ważne informacje!

Przepisów dotyczących zmniejszonego czasu pracy nie stosuje się: do osób zatrudnionych przy pilnowaniu oraz gdy, na wniosek osoby zatrudnionej, lekarz przeprowadzający badania profilaktyczne pracowników lub w razie jego braku, lekarz sprawujący opiekę nad tą osobą, wyrazi na to zgodę. Koszty tych badań ponosi pracodawca.

- Osoba niepełnosprawna – niezależnie od rodzaju i stopnia niepełnosprawności – ma prawo do **dotychczasowej przerwy w pracy** na gimnastykę usprawniającą lub wypoczynek. Czas przerwy wynosi 15 minut i jest wliczany do czasu pracy. Nie narusza to przepisów Kodeksu Pracy.

Stosowanie specjalnych norm czasu pracy jest odpowiednikiem zatrudnienia na pełnym etacie i nie powoduje obniżenia wysokości wynagrodzenia wypłacanego w stałej miesięcznej wysokości.

- Osobie zaliczonej do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności przysługuje **dotychczasowy urlop wypoczynkowy w wymiarze 10 dni** roboczych w roku kalendarzowym.

Prawo do pierwszego urlopu dodatkowego osoba ta nabywa po przepracowaniu jednego roku po dniu zaliczenia jej do jednego z tych stopni niepełnosprawności. Urlop ten nie przysługuje osobie uprawnionej do

urlopu wypoczynkowego w wymiarze przekraczającym 26 dni roboczych lub do urlopu dodatkowego na podstawie odrębnych przepisów.

- Osoba o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności ma prawo do **zwolnienia od pracy z zachowaniem prawa do wynagrodzenia**:
 - w wymiarze do 21 dni roboczych w celu uczestniczenia w turnusie rehabilitacyjnym, nie częściej niż raz w roku (wówczas nie przysługuje dodatkowy urlop w wymiarze 10 dni),
 - w celu wykonania badań specjalistycznych, zabiegów leczniczych lub usprawniających, a także w celu uzyskania zaopatrzenia ortopedycznego lub jego naprawy, jeżeli czynności te nie mogą być wykonane poza godzinami pracy.

Ważne: Łączny wymiar dodatkowego 10 dniowego urlopu i zwolnienia od pracy w celu uczestniczenia w turnusie rehabilitacyjnym, nie może przekroczyć 21 dni roboczych w roku kalendarzowym.
- Wynagrodzenie za czas powyższych zwolnień od pracy oblicza się jak ekwiwalent pieniężny za urlop wypoczynkowy.
- Pracujące osoby niepełnosprawne mają **prawo do korzystania ze szkoleń** organizowanych przez pracodawcę.
- Osoby niepełnosprawne zatrudnione w zakładach pracy chronionej mają prawo do korzystania (od pracodawcy) z dodatkowych możliwości pomocy finansowej i rzeczowej, zgodnie z regulaminem Zakładowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Szczególne uprawnienia osoby niepełnosprawnej w zakładzie pracy chronionej

W każdym zakładzie pracy chronionej pracodawca tworzy tzw. **zakładowy fundusz rehabilitacji osób niepełnosprawnych**. Środki tego funduszu przeznaczone są – zgodnie z zakładowym regulaminem wykorzystania tych środków – na finansowanie rehabilitacji zawodowej, społecznej i leczniczej, w tym na indywidualne programy rehabilitacji osób niepełnosprawnych. Dysponentem funduszu rehabilitacji jest pracodawca. Kontrola prawidłowości wydatkowania środków funduszu należy do zadań urzędów skarbowych.

Pomoc indywidualną przyznaje się w szczególności na wniosek:

- 1) osób niepełnosprawnych:
 - a) zatrudnionych w zakładzie na podstawie stosunku pracy lub umowy o pracę nakładczą, w tym przebywających na urloпах bezpłatnych oraz urloпах wychowawczych,
 - b) będących uczniami odbywającymi praktyczną naukę zawodu w tym zakładzie,
 - c) niepracujących byłych pracowników tego zakładu, z zastrzeżeniem jeżeli dotyczy finansowania rehabilitacji społecznej i leczniczej – w wysokości i na warunkach analogicznych jak dla pracowników pozostających w zatrudnieniu.

Pomoc indywidualna może być udzielana jako pomoc bezzwrotna lub jako nieoprocentowana pożyczka. Nieoprocentowana pożyczka może być częściowo lub całkowicie umorzona w przypadku, gdy wykorzystana została zgodnie z przeznaczeniem.

II. DOFINANSOWANIA DO WYNAGRODZEŃ ZATRUDNIONYCH OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

W zakresie dofinansowań do wynagrodzeń ostatnia nowelizacja ustawy wprowadziła głównie zmiany w zakresie terminów składania dokumentów oraz częstotliwości wypłat. Zarówno informacje miesięczne, jak i wnioski o wypłatę dofinansowania składane są co miesiąc. Termin wypłaty dofinansowania ograniczony został do 14 dni od dnia złożenia przez pracodawcę wniosku o wypłatę dofinansowania. Natomiast w przypadku, gdy kwota dofinansowania ustalona przez Fundusz będzie inna niż kwota wnioskowana przez pracodawcę, Fundusz wypłaci pracodawcy kwotę, którą ustalił oraz poinformuje pracodawcę o sposobie jej ustalenia.

Nowelizacja złagodziła niektóre rygory dotyczące zaległości u pracodawcy ubiegającego się o dofinansowanie. Ustalono, że jeżeli pracodawca posiada zaległości w zobowiązaniach wobec Funduszu, przekraczające kwotę 100 zł, Prezes Zarządu wydaje decyzję o wstrzymaniu miesięcznego dofinansowania do czasu uregulowania zaległości przez pracodawcę. Jeżeli pracodawca nie spłaci jej do 31 stycznia roku następującego po roku, za który pracodawcy przysługuje miesięczne dofinansowanie, wystąpi obowiązek wydania przez Prezesa Zarządu Funduszu decyzji o odmowie wypłaty miesięcznego dofinansowania.

Od 1 stycznia 2009 r. pracodawcom przysługuje miesięczne dofinansowanie do wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych, którzy nie mają ustalonego prawa do emerytury w kwocie:

- ✓ 160% najniższego wynagrodzenia – przy znacznym stopniu niepełnosprawności,
- ✓ 140% najniższego wynagrodzenia – przy stopniu umiarkowanym,
- ✓ 60% najniższego wynagrodzenia – przy lekkim stopniu niepełnosprawności

Kwoty dofinansowań do wynagrodzeń osób niepełnosprawnych

MAKSYMALNA WIELKOŚĆ POMOCY NA 1 ON DLA ZPCH I ZAKŁADÓW Z OTWARTEGO RYNKU PRACY W 2009 R.			
rodzaj zakładu pracy	stopień niepełnosprawności		
	znaczny	umiarkowany	lekki
Zakład Pracy Chronionej	2041,60 zł (1276 zł x 160%) +(40% x 1276) w przypadku osób ze schorzeniami specjalnymi	1786,40 zł (1276 zł x 140%) +(40% x 1276) w przypadku osób ze schorzeniami specjalnymi	765,60 zł (1276 zł x 60%) +(40% x 1276) w przypadku osób ze schorzeniami specjalnymi
Otwarty rynek pracy	70% powyższych kwot, lub 90% w przypadku gdy zatrudniono osoby niewidome, z chorobą psychiczną, upośledzeniem umysłowym lub epilepsją.		

Źródło: opracowanie własne na podstawie wskazówek zawartych w I. Siemaszko, *Informator dla pracodawców*.

Nowością ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych jest fakt, że pracodawca nie uzyska dofinansowania do wynagrodzenia zatrudnionej osoby niepełnosprawnej w sytuacji, gdy zatrudnienie nowych pracowników w danym miesiącu nie powoduje u pracodawcy wzrostu netto zatrudnienia ogółem i wzrostu netto zatrudnienia pracowników niepełnosprawnych w porównaniu ze średnią za poprzednie 12 miesięcy. Chodzi o to by pracodawca nie zwalniał pracowników tylko po to aby w ich miejsce zatrudnić pracowników niepełnosprawnych, otrzymując w ten prosty sposób dofinansowanie do ich wynagrodzeń.

Przy zatrudnianiu osób niepełnosprawnych ze schorzeniami szczególnymi tj.: upośledzenia umysłowe, stwardnienie rozsiane, epilepsja pracodawca może liczyć na dodatkowe dofinansowanie w wysokości 75% minimalnej pensji krajowej. Podstawą wyliczeń jest wynagrodzenie obowiązujące w grudniu roku poprzedniego (936 zł w 2008 r.). Pracodawca może również otrzymać refundacje kosztów poniesionych w związku z przystosowaniem tworzonych lub istniejących stanowisk pracy, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności pracowników. Maksymalnie można otrzymać 15-krotność przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za każde przystosowane stanowisko pracy. Warunkiem ubiegania się o zwrot kosztów jest złożenie stosownego wniosku oraz zobowiązanie do zatrudniania osób niepełnosprawnych na stworzonych stanowiskach przez okres min. 36 miesięcy.

Od 1 stycznia 2009 r. o refundację składek emerytalnych i rentowych naliczanych od 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w danym roku, mogą ubiegać się tylko niepełnosprawni przedsiębiorcy.

Zgodnie z postanowieniami ostatniej nowelizacji ustawy o rehabilitacji oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych Fundusz refunduje również **niepełnosprawnemu rolnikowi** lub rolnikowi zobowiązanemu do opłacania składek za niepełnosprawnego domownika, składki na ubezpieczenia społeczne – wypadkowe, chorobowe, macierzyńskie oraz emerytalno-rentowe pod warunkiem terminowego opłacania tych składek w całości.

III. DOTACJA NA ROZPOCZĘCIE DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ

Osoba niepełnosprawna może, jak wszyscy inni, prowadzić działalność gospodarczą na własny rachunek. Dodatkowym dla niej udogodnieniem jest możliwość otrzymania swoistej dotacji na jej rozpoczęcie. Zgodnie z zmianami w ustawie o rehabilitacji oraz postanowieniami Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 17 października 2007 r. w sprawie przyznawania osobie niepełnosprawnej **środków na podjęcie działalności** gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej, osoba niepełnosprawna, zarejestrowana w urzędzie pracy jako

bezrobotna lub poszukująca pracy może otrzymać ze środków Funduszu jednorazowo środki na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej w wysokości określonej w umowie zawartej ze starostą, nie więcej jednak niż piętnastokrotne przeciętne wynagrodzenie.

Osoba niepełnosprawna, która otrzymała jednorazowo środki na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej, jest zobowiązana do zwrotu otrzymanych środków wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych, jeżeli z własnych przyczyn naruszy warunki umowy.

Przy podejmowaniu działalności po raz pierwszy można liczyć na **ulgi w płaceniu składek** na ubezpieczenie emerytalne i rentowe do wysokości odpowiadającej składce, której podstawą wymiaru jest kwota stanowiąca 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w poprzednim kwartale. Składki nalicza się i opłaca na zasadach określonych w ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 stycznia 2009 r. w sprawie refundacji składek na ubezpieczenia społeczne osób niepełnosprawnych.

Osoba niepełnosprawna wykonująca działalność gospodarczą składa:

- ✓ miesięczne informacje o podstawach wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, składkach na ubezpieczenie społeczne, stopniach niepełnosprawności,
- ✓ wniosek o wypłatę refundacji składek za dany miesiąc.

Wniosek o wypłatę refundacji składek na ubezpieczenia społeczne za dany miesiąc składa się w terminie do ostatniego dnia miesiąca, w którym upłynął termin do opłacenia składek na ubezpieczenia społeczne, zgodnie z przepisami o systemie ubezpieczeń społecznych. Można go przekazać w formie elektronicznej (przez Internet) lub w formie dokumentu pisemnego. Elektronicznie pobiera się również potwierdzenie wysłanego wniosku.

W ciągu 14 dni od dnia otrzymania kompletnego i prawidłowo wypełnionego wniosku o wypłatę refundacji składek, Fundusz przekazuje na rachunek bankowy wnioskodawcy określoną przepisami kwotę refundacji oraz informuje wnioskodawcę o sposobie jej ustalenia, jeżeli kwota ta różni się od kwoty wskazanej we wniosku. W sytuacji gdy wnioskodawca posiada zaległości w zobowiązaniach wobec Funduszu przekraczające ogółem kwotę 100 zł, Prezes Zarządu Funduszu wydaje decyzję o wstrzymaniu refundacji składek do czasu uregulowania zaległości.